

Експертний висновок
до законопроекту згідно зі статтею 27
Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (щодо забезпечення перевірки актуальності даних та інформації про клієнта)» (реєстр. № 4469 від 07.12.2020), внесений народними депутатами України Гриб В. О., Магерою С. В., Магомедовим М. С., Шпенюком Д. Ю.

2. Завдання законопроекту

Законопроект передбачає внесення змін та доповнень до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон № 361), зокрема пропонується:

визначити «національних публічних діячів» як фізичних осіб, які виконують або виконували останній календарний рік в Україні визначні публічні функції.

доповнити новою нормою, згідно з якою банк може не здійснювати належну перевірку фінансових операцій клієнтів, які проводять між собою розрахунки які мають регулярний характер та попередньо вже були перевірені банком, або, якщо банк може самостійно визначити джерело таких доходів, виходячи з результатів попереднього моніторингу клієнтів та їх контрагентів, що є також клієнтами такого банку;

пропонується уточнити, що необхідну інформацію банк затребує саме у державних органів без посередників у вигляді клієнтів.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

За інформацією розробника, реалізація норм законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з державного бюджету.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Реалізація положень законопроекту не матиме вартісного впливу на показники бюджетів.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Не потребує фінансового забезпечення.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Необхідність узгодження з іншими законодавчими актами, що регулюють бюджетні відносини, відсутня.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

1. *Законопроектом пропонується внести зміни та доповнення до абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону № 361, згідно з якими визначити «національних публічних діячів» як фізичних осіб, які виконують або виконували*

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000A2FE2E00D1248B00

Підписувач Улютін Денис Валерійович

Дійсний з 10.11.2020 12:52:22 по 10.11.2022 12:52:22

Міністерство фінансів України

26110-02-3/39976 від 22.12.2020

останній календарний рік в Україні визначні публічні функції. Частина тринадцяту статті 11 Закону № 361 викласти в новій редакції, обмеживши строк врахування суб'єктами первинного фінансового моніторингу триваючих ризиків політично значущих осіб одним роком після їх звільнення, виключивши при цьому встановлений для суб'єктів первинного фінансового моніторингу обов'язок враховувати ризики, що залишаються властивими політично значущій особі, у разі якщо вона перестала виконувати визначні публічні функції (абзаци 4 – 7 пункту 4), з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Зазначена норма не узгоджується з положеннями Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та Рекомендаціями Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), які повністю імplementовані в Законі № 361.

Так, відповідно до норми статті 22 Директиви (ЄС) 2015/849 у разі, якщо політично значущій особі більше не довірена висока державна функція з боку держави-члена чи третьої країни, або висока публічна функція з боку міжнародної організації, суб'єкти первинного фінансового моніторингу, протягом принаймні дванадцяти місяців, вважають, що ризики стосовно такої особи продовжуються, і застосовують відповідні заходи з урахуванням факторів ризику, доки не буде визнано, що така особа більше не становить ризику, притаманного політично значущим особам.

Дванадцята Рекомендація FATF «Публічні діячі» також не обмежує періоду часу, протягом якого особа має залишатися визнаною як публічний діяч, після складання нею політичних функцій. Керівництво FATF (FATF Guidance «Politically Exposed Persons») зазначає на використанні ризик-орієнтованого підходу при визначенні публічних діячів і (особливо) на не встановленні терміну.

Разом з тим, за позицією FATF, викладеною в керівництві до застосування дванадцятої та двадцять другої Рекомендацій FATF, звітуючі суб'єкти повинні оцінювати всі ризики у відношенні до осіб, які більше не наділені значимими політичними функціями. Можливі фактори ризику повинні включати, зокрема, рівень (неофіційного) впливу, який особа ще може мати, повноважень, якими вона була наділена тощо.

Технічна відповідність національного законодавства України Рекомендаціям FATF та ефективність впровадження зазначених Рекомендацій FATF періодично оцінюються Комітетом експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (MONEYVAL).

За результатами 5-го раунду оцінки національної системи протидії відмиванню (легалізації) коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, MONEYVAL у своєму звіті зазначив, зокрема, що істотна слабкість законодавчого визначення терміна «публічний діяч» в Законі України від 14.10.2014 № 1702-VII «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» – строк давності три роки, після чого особа вже не вважається публічним діячем, таке трирічне обмеження не відповідає підходу FATF.

Слід зазначити, що відповідно до статті 20 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII, Україні необхідно забезпечити імплементацію відповідних міжнародних стандартів у сфері запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів та фінансуванням тероризму, зокрема стандартів FATF і стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті Європейським Союзом.

Таким чином, прийняття запропонованих законопроектів змін до абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 та до частини тринадцятої статті 11 Закону № 361 призведе до порушень Україною міжнародних зобов'язань та стандартів у сфері протидії відмиванню коштів та фінансування тероризму.

2. *Законопроект пропонується доповнити частину третю статті 11 Закону № 361 новим абзацом, яким передбачено випадки коли банк може не здійснювати належну перевірку фінансових операцій клієнта. Наприклад, у разі якщо розрахунки, які проводять між собою клієнти, мають регулярний характер та попередньо вже були перевірені банком.*

Водночас стаття 11 Закону № 361 вже визначає механізм та порядок проведення суб'єктами первинного фінансового моніторингу (до яких віднесено також і банки) належної перевірки клієнта.

Відповідно до пункту 34 частини першої статті 1 Закону № 361 належна перевірка клієнта включає в себе такі складові як, проведення ідентифікації та верифікацію клієнта (його представника), встановлення (розуміння) мети та характеру майбутніх ділових відносин або проведення фінансової операції, проведення на постійні основі моніторингу ділових відносин тощо.

Разом з тим частина чотирнадцята статті 11 Закону № 361 передбачає умови, за яких повторна ідентифікація або верифікація не є обов'язковими, або вони взагалі не здійснюються. Це стосується, зокрема, випадків, коли особа була вже раніше ідентифікована або верифікована, згідно з вимогами закону.

Таким чином, положення статті 11 Закону № 361 у повній мірі відповідають вимогам десятої Рекомендації FATF і не потребують внесення змін.

Окремо слід зазначити, що в положеннях Закону № 361 відсутня вимога щодо проведення належної перевірки фінансових операцій клієнта.

В свою чергу, частина друга статті 8 Закону № 361 встановлює обов'язок для суб'єктів первинного фінансового моніторингу забезпечити виявлення, реєстрацію фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, у випадках визначених Законом, та подальше надання інформації про такі операції до Держфінмоніторингу. Зазначена норма ґрунтується на вимогах двадцятої Рекомендації FATF.

3. Частина п'ята статті 11 Закону № 361 закріплює за суб'єктами первинного фінансового моніторингу право витребувати, а за державними органами та державними реєстраторами обов'язок надати інформацію, що стосується здійснення належної перевірки.

Водночас *законопроект пропонується суб'єктам первинного фінансового моніторингу витребувати інформацію виключно з метою перевірки актуальності*

даних та інформації про клієнта, що в розумінні пункту 34 частини першої Закону № 361 є лише одним із елементів належної перевірки клієнта.

Також в пояснювальній записці до десятої Рекомендації FATF зазначено, що фінансові установи повинні здійснювати ідентифікацію та перевіряти особу клієнта. Ідентифікація юридичної особи може здійснюватися шляхом перевірки, наприклад, свідоцтва про реєстрацію юридичної особи, свідоцтва про правовий статус та фінансовий стан юридичної особи, угоди про партнерство засновників, довіреності або іншої документації від надійного незалежного джерела, що підтверджує назву, правову форму і поточне існування клієнта.

Така інформація суб'єктами первинного фінансового моніторингу може бути отримана від державних органів або державних реєстраторів.

Таким чином, прийняття вказаних змін призведе до обмеження прав суб'єктів первинного фінансового моніторингу та унеможливить належне виконання вимог Закону № 361 та відповідно Рекомендацій FATF.

Також слід зазначити, що Україна як країна-член ООН, відповідно до Резолюції Ради Безпеки ООН від 29.07.2005 № 1617 (2005), а також з урахуванням ратифікації 17.11.2010 Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму (стаття 13 Конвенції), зобов'язана дотримуватись Рекомендацій FATF.

З огляду на зазначене, проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (щодо забезпечення перевірки актуальності даних та інформації про клієнта)» (реєстр. № 4469 від 07.12.2020), внесений народними депутатами України Гриб В. О., Магерою С. В., Магомедовим М. С., Шпенювим Д. Ю., у запропонованій редакції не підтримується.

Перший заступник Міністра

Денис УЛЮТІН